

Rx recepty a Private & National Health Service

Mgr. Miloš Wiesinger, MRPharmS
Lékárna Europea,
Banská Bystrica

V dnešnom vydaní okienka do anglického lekárstva si predstavíme základné typy humánných receptov (Rx-prescriptions) a vysvetlíme si formy expedovania humánných liekov v rámci NHS (National Health Service) a v rámci súkromného „Private Health Service“. Systém NHS umožňuje každému pacientovi, ktorý má zdravotné poistenie (National Insurance) a má NIN číslo (National Insurance Number) dostať zdarma alebo za presne stanovený systém poplatkov lekárenskú starostlivosť a prístup k liekom. Systém „Private Health Service“ umožňuje pacientom, ktorí majú záujem o nadštandardnú zdravotnú starostlivosť, ju získať za podmienky, že pacient hradí plnú výšku nákladov na takúto starostlivosť a aj plnú cenu za predpísané lieky.

Čo musí obsahovať Rx-recept (NHS alebo Private) predtým, ako môže byť vydaný?

Lieky na lekárske predpis - POMs (Prescription only medicines) môžu byť bez istých výnimiek vydané len na základe lekárskeho predpisu. Najväčšiu časť receptov tvoria recepty od všeobecných lekárov - General Practitioners (GPs). Ak na recepte chýbajú zo zákona povinné údaje, nemôže byť vydaný a musí byť vrátený lekárovi na doplnenie alebo opravu alebo pacient musí doniesť nový recept. NHS aj Private recepty liekov na lekárske predpis (prescriptions for POMs) musia obsahovať nasledovné povinné údaje citované z „Medicines Ethics and Practice“, aby boli platné:

Základné povinné údaje

1. The whole prescription must be written in indelible ink or be typewritten (Celý recept musí byť

predpísaný ručne nezmazateľným perom, na stroji alebo vytlačený na počítači)

2. Name and address of the patient (Meno a adresa pacienta)
3. Age of the patient, if under 12 years of age (Vek pacienta, ak je mladší ako 12 rokov. Poznámka: vek starších pacientov nie je povinný údaj, ale väčšina počítačových receptov obsahuje aj dátum narodenia a vek)
4. Name and address of the practitioner (e.g. Doctor, Dentist). (Meno a adresa „prescribera“ – môže to byť za istých podmienok lekár, zubár, lekárnik, sestra alebo aj iný kvalifikovaný zdravotník)
5. Signature of the prescriber (Podpis „prescribera“)
6. Date on which it was signed by the prescriber. (Dátum, kedy bol recept podpísaný)
7. Základný recept pre väčšinu POM liekov je platný 6 mesiacov od dátumu podpisu. Opiátové recepty

sú platné 28 dní. Po tejto lehote recept nesmie byť vydaný, ale mal by byť vrátený „prescriberovi“.

8. „Private recepty“ (napr. na bielom samostatnom papieri s hlavičkou súkromnej kliniky alebo vytlačené na čistý „repeat slip“ – žiadanku) musia okrem údajov v bodoch 1.-7. obsahovať aj kvalifikáciu „prescribera“, pretože nie sú odlišené farebne ani kódom, tak ako NHS recepty.

Potrebné údaje o lieku na expedovanie:

- názov (generický názov lieku, napr. „amoxicillin“ alebo originálny názov (brand name), napr. Amoxil
- lieková forma (napr. tablety), sila, množstvo, dávkovanie a iné upozornenia
- v receptoch sa veľmi často používajú anglicko-latinské skratky s inštrukciami

Lekáreň tieto skratky tiež používa pri povinnom vyplňaní medi-

Oštitkovaná liekovka s kapsulami dokusátu sodného 100 mg. Recept bol na 30 cps. V Anglicku je možné otvoriť a vyblistrovať balenie do liekovky, napr. ak si to pacient žiada alebo ak predpísané množstvo na recepte nie je rovnaké ako originálne balenie, alebo ak je na sklade posledných 10 kapsúl (ako v tomto prípade). Väčšinou sa vydáva presný počet podľa receptu. Ak kapsuly chýbajú na sklade alebo je na sklade len nižší počet (part supply), pacient dostane „owing slip“, lístok, s ktorým si príde po zvyšný počet kapsúl, kde je presne uvedený názov lieku, sila, lieková forma a množstvo, ktoré dlží lekáreň pacientovi. V prípade problémov na strane výrobcu („discontinued“ – ukončená výroba, „MCS – manufacturer cannot supply“ – výpadok výroby) lekáreň požiada lekára o nový recept s alternatívnym liekom.

Obr. 1: Štitkovanie

MAIN ABBREVIATIONS USED IN PRESCRIPTIONS AND IN PATIENT MEDICATION RECORDS OF THE PHARMACY

.5 Take HALF a tablet	1 Take ONE	2 Take TWO	3 Take THREE	12 Take ONE to TWO
G1 Give ONE	G2 Give TWO	F2 Take TWO at first	2IM Take TWO immediately	QDS/Q Four times a day
M in the morning	OM every morning	ON every night	BD/B twice a day / twice daily	TDS/T Three times a day
AP Apply	U Use as directed	N at night	1P Take ONE puff	2P Take TWO puffs
U1P Use ONE puff	2P Take ONE or TWO puffs	I1P Inhale ONE puff	H1 Every ONE hour	H46 Every four to six hours
D Take as directed	U Use as directed	MDU as directed	PRN When required	I Instil ONE drop
AC before food	PC after food	YB as directed in the yellow book		
1S Take ONE 5ml spoonful	2S Take TWO 5ml spoonfuls	12S Take ONE or TWO 5ml spoonfuls	1R Place ONE high into the rectum (remove wrapper first)	
1V Place ONE high into the vagina	1DI Put ONE drop into the eye	1DEI Put ONE drop into each eye	1DIR Put ONE drop into the right eye	
1DIL Put ONE drop into the left eye	1DE Put ONE drop into the ear	1DER Put ONE drop into the right ear	1DEL Put ONE drop into the left ear	
A1PA Apply ONE patch	1W ONCE a week	2W TWICE a week	W weekly	
OP original pack (by quantity)	2P 2 original packs (by quantity)		1Z Allow ONE to dissolved under the tongue	

Tabulka 1

kamentózných záznamov pacienta, tzv. PMR - Patient Medication Records, v ktorých zo zákona musí byť v počítači lekárne presná evidencia každého vydania lieku na lekársky predpis (v skratke - Komu? Kedy? Koľko? Kde? Kým?). Skratka vložená do PMR sa automaticky prepíše na „full text dávkovania“ a recept sa vytlačí a nahrá (endorsement) a spolu s ním sa osobitne vytlačia lepšie štítky (labels) s názvom lieku, dávkovaním a ďalšími upozoreniami súvisiacimi s vydaným liekom. Každý vydaný liek je označený štítkom, kde je aj názov a adresa lekárne a tiež podpis laboranta (dispenser, pharmacy technician) a lekárnika, ktorí recept expedovali. Platí tu dvojitá kontrola, laborant recept pripraví a oštitkuje lieky, kde sa podpíše, lekárnik to skontroluje, podpíše štítky a zabalí do tašky (dispensing bag), ktorú označí štítkom s menom a adresou pacienta. Nižšie v **Tabulke 1** uvádzam príklady skratiek používaných na receptoch a v PMR a na **Obr. 1** uvádzam príklad štítku.

Ďalej sa budeme venovať hlavným rozdielom medzi dvomi základnými typmi receptov NHS FP10P a „Private receptom“.

Základný typ NHS receptu FP10P (Anglicko, zelený) je od všeobecného lekára (GP – General Practitioner)

Ako je vidno na obrázku 2 nižšie, tento NHS recept má dve časti. Zelený „slip“ je samotný lekársky predpis, podľa ktorého lekárnik expeduje predpísaný liek. Na jednom recepte môže byť maximálne toľko položiek (items), koľko sa zmestí vytlačiť. Lekár, ktorý recept vydal, musí mať platnú licenciu a musí byť zaregistrovaný v GMC (General Medical Council). Lekárne a blízke polikliniky (Surgeries) ponúkajú pacientom spoločný tzv. „Repeat Prescription Service“, cez ktorý si pacient môže objednať nový recept opakovaných liekov bez toho, aby navštívil lekára. Musí sa v poliklinike aj v lekárni zaregistrovať a uviesť, do ktorej lekárne mu má lekár poslať opakované recepty. Potom stačí, aby vyplnil žiadamku z pravej strany starého receptu (Repeat slip) a doniesol ju do lekárne (alebo polikliniky). Je tu tiež možnosť požiadať lekára za neho túto žiadamku vyplniť v pravidelných intervaloch (na základe telefonátu, on-line objednávky alebo automaticky po uplynutí času, keď pacientovi dôjdu lieky).

Pacient, ktorého zdravotný stav je stabilizovaný, teda lekár ho nepotrebuje zavolať na kontrolu, takto len príde raz za mesiac po nachystaných liekoch priamo do lekárne alebo mu ich lekárnik dovezie až domov (servis, ktorý mnohé lekárne ponúkajú zdarma). Novinkou, ktorú testujú v NHS, je „EPS - Electronic Prescription Service“, elektronický servis receptov, kde lekárnik naskenuje čiarový kód z receptu a všetky údaje z receptu sa automaticky nahrávajú do PMR a spracovanie receptu sa tým urýchli. V budúcnosti by sa mal tento systém rozšíriť o elektronické recepty, ktoré budú posielané cez mail alebo cez internet z polikliniky do lekárne. Systém poplatkov za NHS recepty a systém cenotvorby liekov a zdravotníckych pomôcok je striktné daný a pravidelne regulovaný v cenníku, v tzv. Drug Tariff. Vo všeobecnosti, tí pacienti, ktorí sú v produktívnom veku, platia za každú jednu položku na recepte čiastku (napr. v roku 2011 to bolo £7,40). Pacienti, ktorí sú neproduktívni - deti, žiaci, študenti, ženy na materskej alebo s dietatom do 1 roku, dôchodcovia, ľudia na podpore atď., za lieky na NHS recepte neplatia nič. O výnimkách a oslobodeniach od platby u produktívnych pacientov (fee exemptions) na zadnej strane NHS FP10 receptu a o ďalších typoch NHS receptov si povieme neskôr.

„Private recepty“ (Anglicko)

Pri týchto súkromných alebo privátnych receptoch hradí pacient predpísané lieky v plnej výške, pretože nie sú súčasťou NHS. Mnohí lekári pracujú v NHS ambulancii, ale majú zároveň aj súkromné kliniky. Lekárnik a lekárnik musí pri každom vydaní „private receptu“ vypočítať cenu za expedovanie, pripočítať cenu lieku od distribútora, maržu a zapísať presné údaje o vydaní receptu a o uhradenej cene do knihy „Private Prescriptions Book“ alebo viesť túto evidenciu elektronicke. Príklad „private receptu“ a záznamu v „Private Prescriptions Book“ je uvedený tu:

Mr John Garfield
Anystreet, Anytown, CT14 XY
Sildenafil citrate tab. 50mg (8)
One tablet one hour before sexual activity
Signature 28/4/11
Jasmin Tapping, MD General Practitioner
The Cedars Surgery, 24 Marine Road Deal Kent

ENTRY TO PRIVATE PRESCRIPTION BOOK:

Number: F665 Date: 3/5/11
£ 66.81 PAID AND COLLECTED
Sildenafil citrate tab. 50mg (8)
Date on Rx 28/4/11
One tablet one hour before sexual activity
Dr Jasmin Tapping, GP, The Cedars Surgery 24
Marine Road Deal Kent

Pokračovanie v ďalšom článku.

Názov lekárne, ktorá opakovaný recept vyzdvihne u lekára a vydá

Meno pacienta, adresa, vek, dátum narodenia, číslo poistenia

„Repeat slip“ – žiadamka na predpis nového receptu so zoznamom všetkých liekov, ktoré pacient aktuálne užíva

Podpis lekára, meno, adresa pracoviska, registračné číslo, kontakt a dátum predpisu receptu

Bar code – čiarový kód na EPS (Electronic Prescription Service)

Obr. 2 NHS recept - FP10P GP (zelený, Anglicko, všeobecný lekár) „Private recepty“ (Anglicko)